

EUROOPA KOHTU OTSUS

14. juuli 1981^{*}

Kohtuasjas 172/80,

mille esemeks on Euroopa Kohtule EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel Rosenheimi Amtsgericht'i (kohalik kohus) esitatud eelotsusetaotlus, millega soovitakse saada eelotsust nimetatud kohtus pooleli olevas menetluses järgmiste poolte vahel:

Gerhard Züchner, Rosenheim,

ja

Bayerische Vereinsbank AG, München

EMÜ asutamislepingu artiklite 85 ja 86 tõlgendamise kohta,

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: president J. Mertens de Wilmars, kodade esimehed P. Pescatore, lord Mackenzie Stuart ja T. Koopmans ning kohtunikud A. O'Keefe, G. Bosco, A. Touffait, O. Due ja U. Everling,

kohtujurist: Sir Gordon Slynn,

kohtusekretär: J.A. Pompe, kohtusekretäri asetäitja

on teinud järgmise

otsuse

[...]

Põhjendused

^{*} Kohtumenetluse keel: saksa.

1 Oma 14. juuli 1980. aasta otsuses, mis edastati Euroopa Kohtule 29. juulil 1980. aastal, taotles Rosenheimi Amtsgericht (kohalik kohus) Euroopa Kohtult vastavalt EMÜ asutamislepingu artiklile 177 eelotsust küsimuses, mis puudutas EMÜ asutamislepingu artiklite 85 ja 86 tõlgendamist, et võimaldada tal kindlaks määrata nende sätete ulatus seoses Saksamaa Liitvabariigis asutatud pangandusettevõtja poolt võetava teenustasuga rahaülekandelt ühest liikmesriigist teise tšeki vormis.

2 Siseriiklikult kohtult laekunud toimikust selgub, et Saksamaa Liitvabariigis Rosenheimis pangas Bayerische Vereinsbank kontot omav isik ostis pangalt 17. juulil 1979. aastal tšeki summas 10 000 Saksa marka väljamaksmiseks Itaalia elanikule. Pank debiteeris tema kontolt ülekande eest 15 Saksa marka „teenustasu” (*Bearbeitungsgebühr*), mis moodustas 0,15% ülekantavast summast.

3 Konto omanik leidis, et sellise tasu võtmine on EMÜ asutamislepinguga vastuolus, ning esitas Rosenheimi Amtsgericht'i panga vastu hagi teenustasu tagasisaamiseks.

4 Ta väitis muu hulgas, et tasu võtmine on vastuolus asutamislepingu artiklitega 85 ja 86, kuna see on nii Saksamaa Liitvabariigi kui ka teiste ühenduse riikide kõikide või enamiku pankade kooskõlastatud tegevus, millega rikutakse konkurentsieeskirju ning mis võib kahjustada liikmesriikidevahelist kaubandust.

5 Siseriiklik kohus otsustas just selle viimase küsimuse selgitamiseks esitada Euroopa Kohtule eelotsuse saamiseks järgmise küsimuse vastavalt asutamislepingu artiklile 177:

„Kas üldise teenustasu debiteerimine määraga 0,15% ülekantud summalt kapitali ja muude maksete ühisturu pankade vaheliste ülekannete eest on käsitatav kooskõlastatud tegevusena, mis võib kahjustada kaubandust ning on seega asutamislepingu artiklitega 85 ja 86 vastuolus?”

6 Põhikohtuasja kostja esitas suulise menetluse käigus algse vastuväite, et siseriikliku kohtu tõstatatud tõlgendamisküsimus on alusetu, kuna asutamislepingu konkurentsialased sätted ei ole pangandusettevõtjate suhtes vähemalt suures osas kohaldatavad. Ta väitis, et nende ettevõtjate poolt osutatavate teenuste erilise iseloomu ja nende olulise rolli tõttu kapitaliülekannetes tuleb neid käsitada artikli 90 lõike 2 tähenduses „ettevõtjatena, kellele on antud üldist majandushuvi esindavate teenuste osutamine” ning et nad ei allu selle sätte kohaselt asutamislepingu artiklite 85 ja 86 konkurentsialastele sätetele. Ta tugines oma väite tõendamiseks ka asutamislepingu artikli 104 jj sätetele „majanduspoliitika” kohta.

7 Kuigi klientide raha ülekandmine ühest liikmesriigist teise, nagu pangad seda tavaliselt teevad, kuulub pankade eriülesande hulka, eelkõige seoses kapitali rahvusvahelise liikumisega, ei ole nad ainuüksi sellepärast ettevõtjad asutamislepingu artikli 90 lõike 2 tähenduses, kui ei saa kindlaks määrata, et pangad osutavad selliseid ülekandeid tehes üldist

majandushuvi esindavat teenust, mis on neile avaliku võimu vastuvõetud meetmega usaldatud.

8 Mis puutub asutamislepingu artiklisse 104 jj, siis need sätted ei vabasta panku mitte mingil viisil asutamislepingu konkurentsieeskirjade täitmisest. Need sisalduvad asutamislepingu II jaotise 2. peatükis, mis käsitleb „maksebilanssi”, ning sätestavad vaid seda, et liikmesriigid peavad oma majanduspoliitikat koordineerima, ning selleks on ette nähtud, et liikmesriikide keskvalitsuse asjaomased asutused peavad asutamislepingu eesmärkide täitmiseks keskpankadega koostööd tegema.

9 Kõiki neid kaalutlusi arvesse võttes tuleb kostja põhikohtuasjas esitatud vastuväide seega tagasi lükata.

10 Tõlgendamisküsimuse tõstatas siseriiklik kohus seoses ühtse 0,15%-lise teenustasu debiteerimisega asjakohastelt tehingutelt. Küsimus tekkis seoses nii asutamislepingu artikliga 85 kui ka artikliga 86. Pidades silmas asjaolu, et eelotsusetaotluses käsitatakse ühenduse konkurentsieeskirjade võimaliku rikkumisena ainult kooskõlastatud tegevuse olemasolu, ning võttes arvesse asjaolu, et artiklis 86 käsitletakse valitseva seisundi kuritarvitamist ja mitte kooskõlastatud tegevust, mida käsitletakse ainult artiklis 85, tuleb kohtule esitatud küsimuse läbivaatamisel piirduda ainult viimatinimetatud artikliga.

11 Asutamislepingu artikli 85 lõike 1 kohaselt: „Ühisturuga on kokkusobimatud ja keelatud kõik sellised ettevõtjatevahelised kokkulepped, ettevõtjate ühenduste otsused ja kooskõlastatud tegevus, mis võivad mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust ning mille eesmärk või tagajärg on takistada, piirata või kahjustada konkurentsi ühisturu piires.”

12 Nagu Euroopa Kohus on märkinud, nimelt oma 14. juuli 1972. aasta otsuses (kohtuasjas 48/69 *Imperial Chemical Industries Ltd v komisjon* (1972) EKL 619), on kooskõlastatud tegevus asutamislepingu artikli 85 lõike 1 tähenduses ettevõtjate tegevuse kooskõlastamise vorm, mis ei ole jõudnud etappi, milles on sõlmitud kokkulepe, mida võib sellisena nimetada, kuid mida teadlikult kasutatakse nendevahelise praktilise koostöö asemel konkurentsiriskide suhtes.

13 Euroopa Kohus märkis ka oma 16. detsembri 1975. aasta otsuses (liidetud kohtuasjad 40 kuni 48, 50, 54 kuni 56, 111, 113 ja 114/73, *Suiker Unie v komisjon* (1975) EKL 1663, lk 1942), et kooskõlastatud tegevuse olemasoluks vajalikud koordineerimis- ja koostöökriteeriumid ei nõua mitte mingil viisil tegeliku „kava” väljatöötamist, vaid neid tuleb mõista asutamislepingu konkurentsiga seotud sätetes väljendatud kontseptsiooni arvestades, mille kohaselt iga ettevõtja peab iseseisvalt määrama, milliseid põhimõtteid ta soovib ühisturul järgida ja milliseid tingimusi oma klientidele pakkuda.

14 Kuigi on õige öelda, et see sõltumatuse nõue ei võta ettevõtjatelt õigust kohanduda intelligentselt oma konkurentide olemasoleva või prognoositava käitumisega, välistab see aga rangelt nende ettevõtjate vahelise otsese või kaudse lepingu sõlmimise, mille eesmärk või mõju seisneb konkurentsitingimuste loomises, mis ei vasta kõnealuse turu normaalsetele tingimustele, võttes arvesse pakutavate toodete või teenuste iseloomu, ettevõtete suurust ja arvu ja nimetatud turu mahtu.

15 Põhikohtuasja hageja on arvamusel, et käesoleval juhul on tegemist kooskõlastatud tegevusega, mis seisneb selles, et ühisturu või vähemalt Saksamaa Liitvabariigi kõik pangad või enamik panku debiteerivad samas summas rahaülekande eest teise liikmesriiki ühesuguse teenustasu.

16 Põhikohtuasja kostja ei ole eitanud, et ka teised pangad nii Saksamaa Liitvabariigis kui ka teistes liikmesriikides debiteerivad sellise iseloomuga rahaülekannete eest sama määraga teenustasu. Ta on aga juhtinud tähelepanu asjaolule, et selline sarnane käitumine ei tulene nende pankade vahelisest kokkuleppest ega kooskõlastatud tegevusest, mille eesmärk või mõju seisneb asutamislepingu artiklis 85 keelatud tulemuste saavutamises. Ta on selgitanud, et tasu kehtestamine on põhjendatud selliste ülekannete kuludega, eelkõige nendega seotud vahetustehingute keerulise iseloomu tõttu, ja on lisaks sellele märkinud, et teatavat summat ületavalt ülekandelt võetav ühtne tasu moodustab vaid osa tavaliselt sooritatavate ülekannete kogukulust.

17 Asjaolu, et kõnealune teenustasu on põhjendatav kuludega, mis kaasnevad kõikide rahvusvaheliste ülekannetega, mida pangad tavaliselt oma klientide nimel sooritavad, ning et see katab vaid osaliselt neid kulusid, kuigi neid debiteeritakse ühtmoodi kõikidelt, kes seda teenust kasutavad, et välista võimalust, et paralleelne tegevus selles valdkonnas võib olenemata motiivist viia pankade omavahelise tegevuse kooskõlastamiseni, mis on käsitatav kooskõlastatava tegevusena asutamislepingu artikli 85 tähenduses.

18 Just seetõttu, et see tava hõlmab „rahvusvahelisi tehinguid” ja võib seetõttu kahjustada „liikmesriikidevahelist kaubandust” eelmäinitud artikli tähenduses, on selles artiklis kasutatud „kaubanduse” mõistet laias tähenduses, hõlmates ka rahalisi tehinguid.

19 Peale selle, kui määratakse kindlaks, et selle eesmärk või mõju seisneb konkurentsitingimuste olulises kahjustamises pankade poolt sooritatavate liikmesriikidevaheliste rahaülekannete turul, kuuluks see asutamislepingu artikli 85 lõikes 1 kehtestatud keelu alla.

20 Nii oleks see eriti juhul, kui kooskõlastatud tegevus võimaldaks selles osalevatel pankadel külmutada praegused tingimused, jättes kliendid ilma tegelikust võimalusest kasutada soodsamaid tingimusi, mida neile normaalse konkurentsi tingimustes võidakse pakkuda.

21 See on asjaolu, mille otsustamine kuulub ainult selle kohtu pädevusse, mis teeb kohtuasjas sisulise otsuse. Seejuures peab see arvesse võtma, kas ühtmoodi toimivate pankade vahel on kontakte või vähemalt teabevahetust muu hulgas teemal, milliseid määri kehtestada teenustasudele sooritatud või kavandatavate võrreldavate ülekannete eest, ning kas kõnealuse turu tingimusi arvesse võttes ei erine ühtselt kehtestatud teenustasu sellest, mis oleks kujunenud vaba konkurentsi korral. Tuleb arvesse võtta ka liikmesriikidevaheliste rahaliste tehingute turul sellises tegevuses osalevate pankade arvu ja tähtsust ning samuti ülekannete mahtu, millele kõnealused teenustasud kehtestatakse, võrreldes pankade liikmesriikidevaheliste ülekannete kogumahuga.

22 Kõiki neid põhjendusi arvestades tuleb Euroopa Kohtule eelotsuse saamiseks esitatud küsimusele vastata, et ühtsete panga teenustasude paralleelne debiteerimine pankade poolt klientide summade liikmesriikidevaheliste ülekannete eest on käsitatav asutamislepingu artikli 85 lõikes 1 keelatud kooskõlastatud tegevusena, kui siseriiklik kohus määrab kindlaks, et sellises paralleelses tegevuses ilmneb kooskõlastatud tegevusele iseloomulik koordineerimine ja koostöö ning kui selle tegevusega võidakse oluliselt kahjustada konkurentsitingimusi nende ülekannetega seotud teenuste turul.

Kohtukulud

Kohtule oma märkused esitanud Euroopa Ühenduste Komisjoni kulusid ei hüvitata. Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus siseriiklikus kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse nimetatud kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes,

EUROOPA KOHUS,

vastates küsimustele, mille Rosenheimi Amtsgericht esitas talle oma 14. juuli 1980. aasta otsusega, otsustab:

ühtsete panga teenustasude paralleelne debiteerimine pankade poolt klientide summade liikmesriikidevaheliste ülekannete eest on käsitatav asutamislepingu artikli 85 lõikes 1 keelatud kooskõlastatud tegevusena, kui siseriiklik kohus määrab kindlaks, et sellises paralleelses tegevuses ilmneb kooskõlastatud tegevusele iseloomulik koordineerimine ja koostöö ning kui selle tegevusega võidakse oluliselt kahjustada konkurentsitingimusi nende ülekannetega seotud teenuste turul.

Mertens de Wilmars

Pescatore

Mackenzie Stuart

Koopmans

O'Keefe

Touffait

Due

Everling

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 14. juulil 1981 Luxembourgis.

Kohtusekretär

President

A. Van Houtte

J. Mertens de Wilmars